معرفی اجمالی مهمترین ارقام بومی پسته خراسان رضوی

عبدالحمید شرافتی
عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی خراسان رضوی (ایستگاه تحقیقات پسته فیض‌آباد)، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

استان خراسان رضوی با حدود ۱۲۰ هزار هکتار باغات پسته بارور و نهال، بعد از استان کرمان در رتبه دوم قرار دارد. در حال حاضر تقریباً در تمامی شهرستان‌های این استان، پسته کشت شده است. ارقام پسته کشت شده در خراسان به طور کلی در دو گروه ارقام بومی و غیر بومی قرار می‌گیرند. از گروه ارقام بومی می‌توان به بادامی سفید فیض‌آباد، پسته قرمز، دانشمندی و کویر، اشاره کرد. از ارقام غیر بومی که سطح زیر کشت زیادی دارند می‌توان به ارقام کله‌قوچی، فندقی، اکبری و احمدآقایی اشاره کرد. علاوه بر ارقام فوق، ارقام خنجری، عباسعلی، شاه‌پسند، بادامی زرند، فندقی ۴۸ و رقم عَلَم جهت بررسی سازگاری به شرایط آب و هوایی خراسان در سال ۱۳۸۲ به کلکسیون ارقام پسته منتقل شده‌اند.

رقم بادامی سفید فیض‌آباد

رقم بادامی سفید فیض‌آباد، مهمترین رقم بومی و غالب در شهرستان مه‌ولات (فیض‌آباد) و استان خراسان رضوی است؛ که بیش از ۱۵،۰۰۰ هکتار از سطح زیر کشت منطقه مه‌ولات و در مجموع حدود ۴۵،۰۰۰هکتار از کل باغات پسته خراسان رضوی را به خود اختصاص داده است براساس مطالعات انجام شده، رقم بادامی سفید فیض‌آباد از نظر ژنتیکی در یک گروه خاص قرار می‌گیرد؛ و متمایز از سایر ارقام تجاری کشور است؛ اما با ارقام اکبری، ممتاز و احمدآقایی، بیشترین قرابت ژنتیکی را دارد. این رقم تقریباً دیرگل است؛ و در گروه ارقام دیررس نیز قرار می‌گیرد. نیاز سرمایی آن حدود هزار ساعت تعیین شده است. از ارقام بسیار پر رشد کشور است و در شرایط آب و هوای مناسب، هر درخت آن حدود ۵۰ متر مربع مساحت را در بر می‌گیرد. اما در شرایط آب و خاک تقریباً مناسب، کاشت بیش از ۴۲۰ درخت در هکتار توصیه نمی‌شود. میانگین دوره باردهی اقتصادی آن حدود ۵۰ سال بوده و از همه ارقام بومی و غیر بومی منطقه بیشتر است.رقم بادامی سفید فیض‌آباد پتانسیل بسیار مناسبی برای جوان‌سازی دارد و در دوره کوتاه، مجدداً به چرخه عملکرد اقتصادی باز می‌گردد. در شرایط مدیریتی مناسب، به طور میانگین ۷/۵ تن پسته تَر در هکتار قابل برداشت است. به دلیل بازارپسندی مناسب، سالانه حدود ۴۵ هزار تن محصول تولیدی در شهرستان مه‌ولات، به مصرف تازه‌خوری می‌رسد. نسبت به برخی از ارقام تجاری مانند اکبری و فندقی تحمل بیشتری به پسیل دارد.

رقم پسته قرمز فیض‌آباد

رقم پسته قرمز فیض‌آباد، بومی شهرستان مه‌ولات (فیض‌آباد) است. این رقم بسیار زودگل و بسیار زودرس است. در گروه ارقام پر رشد قرار می‌گیرد. سطح زیر کشت آن در منطقه محدود است. تمام محصول تولیدی به مصرف تازه‌خوری می‌رسد. محصول خشک آن از بازارپسندی مناسبی برخوردار نیست؛ اما نظر به اینکه در زمانی می‌رسد که کاملاً نوبر است، از قیمت مناسبی برخوردار می‌باشد؛ و با ورود ارقام پسته زودرس مانند پسته گرمه، قیمت تر فروشی این رقم بسیار اُفت می‌کند. میانگین عملکرد آن حدود ۴ تن محصول تَر در هکتار است. سال‌آوری در این رقم ضعیف بوده و هر ساله محصول متوسطی تولید می‌کند.

رقم دانشمندی

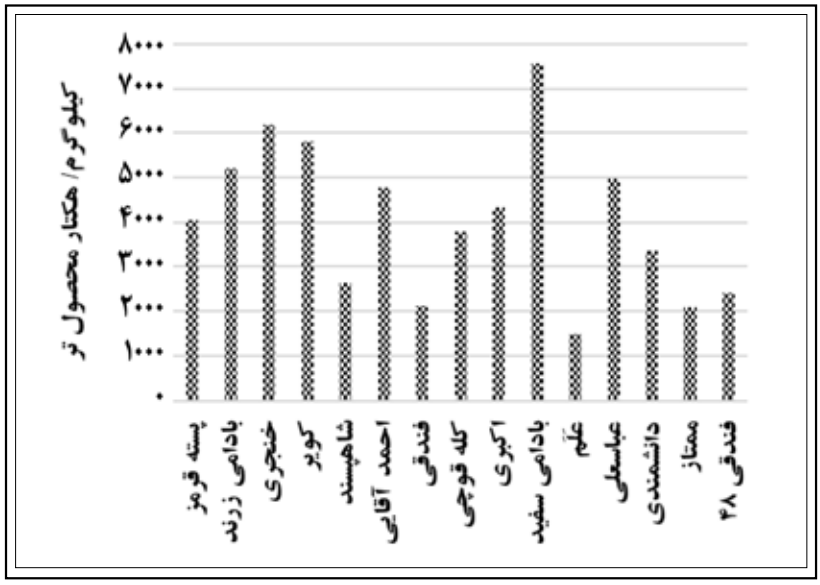
این رقم نیز بومی شهرستان مه‌ولات (فیض‌آباد) است و در گروه ارقام دیرگل و دیررَس طبقه‌بندی می‌شود. در شرایط آب و خاک مناسب، از رشد مطلوبی برخوردار است؛ اما در آب و خاک شور، رشد آن بسیار محدود می‌شود. سطح زیر کشت آن در منطقه محدود است. محصول خشک آن از بازارپسندی مناسبی برخوردار بوده و از این نظر در سطح رقم کله‌قوچی قرار داشته و از قیمت

مناسبی برخوردار است. میانگین عملکرد آن در شرایط آب و خاک شور حدود ۳ تن محصول تَر در هکتار است. سال‌آوری در این رقم ضعیف بوده و هر ساله محصول متوسطی تولید می‌کند. در شرایط مدیریتی که درصد خندانی در سایر ارقام مناسب است، درصد خندانی این رقم پایین است. نیاز سرمایی آن در ردیف ارقامی با نیاز سرمایی زیاد مانند رقم اکبری است.

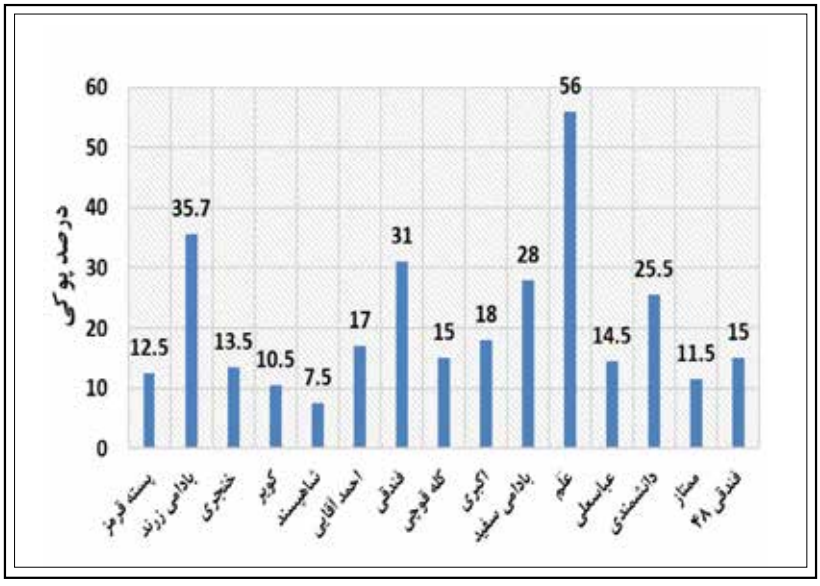
رقم کویر

این رقم نیز بومی شهرستان مهولات (فیض‌آباد) است و در گروه ارقام متوسط‌گل و متوسط‌رس قرار می‌گیرد. رقم کویر در سال ۱۴۰۱ در مؤسسه ثبت ارقام و گونه‌های گیاهی، به ثبت رسید. مهمترین ویژگی این رقم تحمل بالای آن به شرایط آب و خاک شور، سطح برگ زیاد، با ۱۰ درصد پوکی، درصد خندانی حدود ۹۹ درصد و عملکرد حدود ۵/۵ تن در هکتار است. سطح زیر کشت آن در منطقه محدود است؛ اما پیش بینی می‌شود با توجه به شوری آب و خاک، به تدریج در برخی مناطق با آب و هوای مناسب، سطح زیر کشت آن افزایش یابد. محصول خشک و تَر آن از بازارپسندی مناسبی برخوردار است. نیاز سرمایی آن در حدود ۱۰۰۰ ساعت است

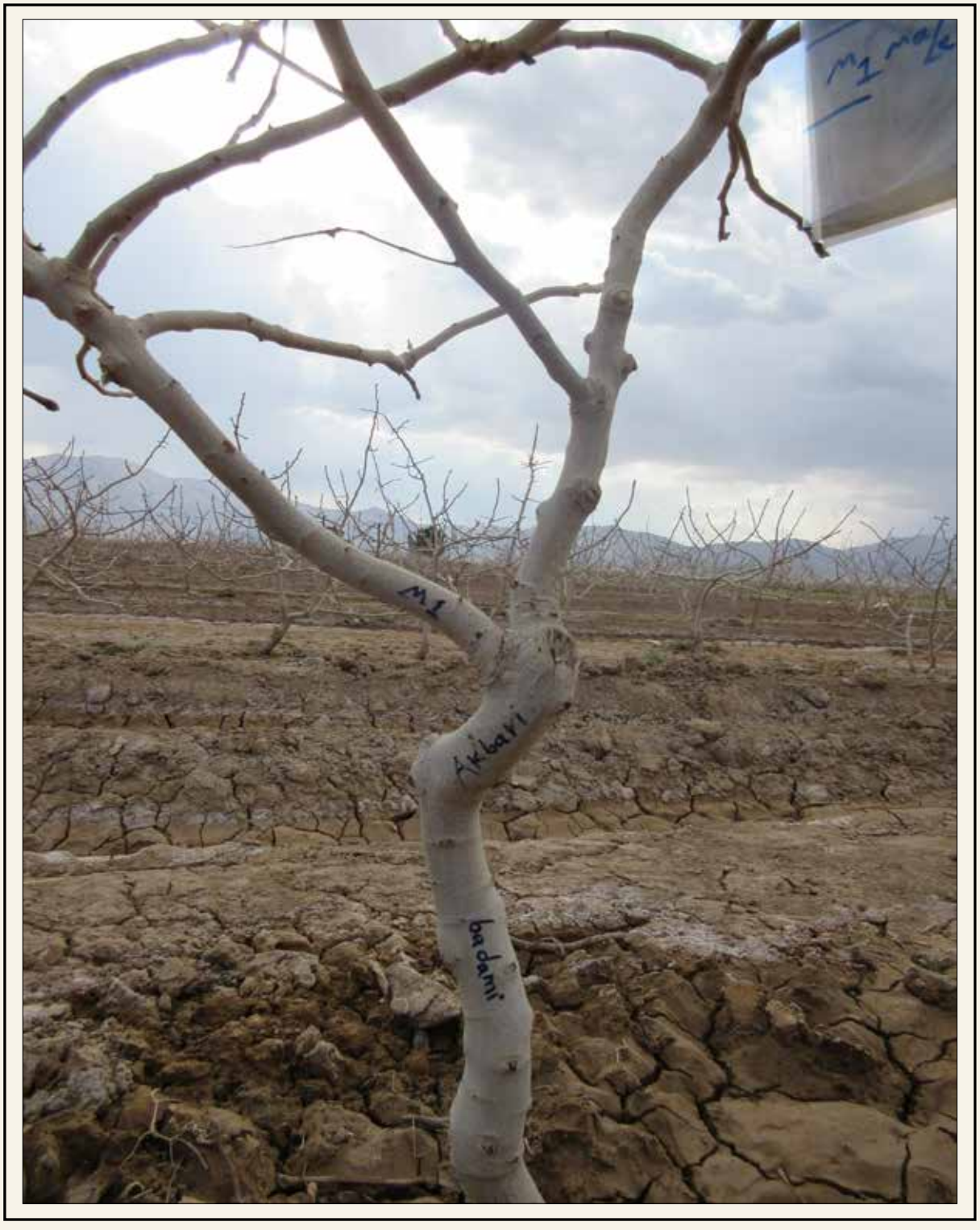

میانگین عملکرد ارقام پسته در شرایط آب و هوایی فیض آباد - خراسان رضوی(۱۴۰۱-۱۳۹۲)

میانگین درصد پوکی در ارقام پسته در شرایط آب و هوایی فیضآباد-خراسان رضوی(۱۴۰۱-۱۳۹۲)

M1
Akbari
badami